

דבר חודש בחודשו

גליון 15
תשרי-יום כיפור
סוכות ע"ט

מתורתו של הגאון הגדול רבי יואל שורף שליט"א
רו"מ ישיבת דבר ירושלים ומרכזי שכונת מעלות דפנה

שני חשבונות הנפש של יום הכיפורים: האחד האישי, והשני חשבוננו של האנושות כולה.

דבר המערכת

עם הוצאת הגיליון בשנה החדשה נודה לקב"ה על הסייעתא דשמיא המלווה אותנו מיום הוצאת הגיליון ועד הלום, ובהזדמנות זו נודה לכל העוזרים והמסייעים בהוצאת הגיליונות לאור, בשנה שעברה ויעזור השם למסייעים אף בשנה זו, ובזאת נברך את כל עם ישראל ובכללם קוראי הגיליון בברכת: "גמר חתימה טובה".

בעלון מס' 13, עמדנו על דברי רבנו, שהסביר את חשיבות ה"אני" בעבודת התשובה ובאחריותו על העולם כולו, אבל שם לא הורחב נושא האחריות על העולם. אבל היות ובימים הנוראים אנו מתפללים על העולם כולו: "...מלוך על כל העולם כולו... וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה..." ורבנו טען; שאין זו רק תפילה לבורא עולם שיעשה זאת, אלא היא גם מורה על חובתנו לפעול בזה, כמו הכתובים נאמרים בתפילת שחרית של כל יום: "הודיעו בעמים עלילותיו", "ספרו בגויים כבודו". "אמרו בגויים ה' מלך". ובכלל מצוות ואהבת את ה', חובה לאהיב את ה' על כל הבריות כמו שעשה אברהם ספרי והרמב"ם בספר המצוות עשין ג').

בתקיעת השופר של ראש השנה, שהוא מזכיר את עקדת יצחק, ומעמד הר סיני, ושופרו של המשיח שכולם עניינים השייכים לישראל, קיים המנהג, לתקוע מאה קולות, והם כנגד מאה פעיות שפעתה אמו של סיסרא! ללמדנו אף, ש"באבוד רשעים רינה" וגם נאמרה שירת דבורה על מפלת סיסרא, בכל זאת, צריך לחשוב אף על כאבה של אם סיסרא שציפתה לשווא לבואו! כמו שגם צעקתו של עשו על לקיחת ברכתו על ידי יעקב, ולכן עשו זעק זעקה גדולה ומרה, נשארה מקטרגת, עד שמרדכי שילם אותה בגורת המן. "ויזעק זעקה גדולה ומרה".

ביום כיפור, אנו מצווים להביא למקדש, שני שעירים השווים בכל, ועל ידי גורל, אחד נכנס דמו לקודש הקדשים והשני נשלח למדבר לעזאזל. מטרתו של העניין הזה הוא ללמד, שאם אין מתקנים את העזאזל [שני המלאכים שהחטיאו את דור המבול] גם קודש הקודשים אינו בטוח, ולכן הזהירות הייתה מלבינה במקדש, רק אחר שהשעיר היה מתרסק, או לפחות מגיע המדברה היינו מגורש החוצה, זה מלמד עד כמה נחוץ לתקן את העולם, גם כדי שעם ישראל לא יושפע מהם.

לכן גם ההפטרה ביום כיפור במנחה, היא סיפור יונה הנביא, שנשלח להשיב את נינוה בתשובה, והוא ברח מהשליחות הזו, ואולץ לעשות זאת בעל כורחו. יתכן שנשלח יונה הנביא בדוקה, כי עם ישראל נמשל ליונה, והוא מסמל את הסירוב שלנו לעשות זאת, וסיבת סירובו הייתה, כי הוא סבר שזה יזיק לעם ישראל. והוא לא רק שלא צדק, אלא גם לבסוף לומדים מאנשי נינוה ענייני תשובה! בתעניות כשלא ירדו גשמים, היה הזקן אומר כדי לעורר לתשובה, את שכתוב בספר יונה: וירא ה' את מעשיהם כי שבו מרעתם" ולא כתוב: "וירא את שקם ותעניתם" כי עיקר מטרת התענית היא תיקון המעשים. ובשליחות של תענית אסתר, מובא שלומדים מהם; שגם אם נגזרה גזרה אפשר בתשובה לבטלה. הפטרה זו נועדה לעורר חשבון נפש מה עשינו לתיקון העולם.

הנה. יום כיפור, הוא יום שבו תוקן חלקית חטא העגל, ולכן זכינו באותו יום ללוחות שניות, אבל נשאר חלק מהחטא לתקן אותו במשך הדורות. ולכן כל פורענות שהייתה במשך הדורות, היה בה חלק עונש על חטא העגל.

כי במתן תורה תוקן חטא אדם הראשון, כאמור (שבת): ישראל שעמדו בהר סיני פסקה מהם זוהמת החטא הזה. וניטלו כתרי עשו וישמעאל ונתנו לישראל, כשאמרו ישראל נעשה, ניטל הכתר מעשו, וכשאמרו ונשמע ניטל

הדיגיטלי, שהומצא בתש"ח שנת הכרזת המדינה באו"ם, כדי שעל ידו ילמדו לעולם מכאן.

אסמכתא לדבר, בימינו שלושה דברים שהיו מוצנעים בעבר, הפכו במינו להיות דברים שבפרהסיא הציצית, התפילין ונרות חנוכה שבכולן קיים מספר השמונה; שמונה חוטי הציצית, שמונה פרשיות שתי התפילין, ושמונה נרות חנוכה, חוטי הציצית מתנופפים מחוץ לבגד. חב"ד מניחים תפילין לעוברים ושבים בכל מיני מקומות ציבור. ונרות חנוכה מודלקים אפילו בבית הלבן ובקרמלין וגויים רבים צופים בכיכרות של הערים הגדולות בעולם המערבי!

מספר השמונה מסמל את אחרית הימים כאמור כינור של העתיד לבוא של שמונה נימין. ושמונה דברים עלינו ללמד לאומות; שבע מצוות בני נח ואת כל החובות המוסריות. על הציצית כתוב זכריה ח' שבאחרית הימים יתפסו עשרה אנשים מכל אומה בכנף היהודי לומר נלך יחדיו לעבוד את ה'. על התפילין כתוב: וראו כל מי הארץ את שם ה' עליך ויראו ממך – זה תפילין שבראש. ושהן צריכות להיות ארבעה בתים לומדים מבני נח; טט-בכתפי שתיים, פת - באפריקי שתיים, והדבר תמוה; למה צריך ללמוד מהם איזו תפילין עלינו להניח, אלא רמזה תורה שהתפילין שייכות גם להם. לכן כביכול יש להתייעץ עמם על התפילין שהוא מיועד להם.

בסוכות אנו חייבים לעשות מעשה עבור הגויים בבית המקדש היו מקריבים שבעים כנגד שבעים האומות, מתחילים ב-13 פרים ביום הראשון ומסיימים ב-7 ביום האחרון! זה מסר מיוחד להם עיזבו את האמונה התפלה לפחד ממספר שלוש עשרה שאתם חוששים ממנו עד שאין קומה מספר 13 או קו תחבורה במספר זה מתוך אמונה תפלה שזה מזל לא טוב, ותשמרו את שבע מצוות בני נח. ולפי הגר"א שבעים הפרים מתחלקים לשלושים וחמש ושלושים וחמש, בשינוי הלשון יש קרבנות שכתוב בהם שעיר לחטאת ויש קרבנות שכתוב בהם שעיר עיזים, ללמד על עשו וישמעאל = נצרות ואסלם!

לעתיד לבוא יעלו לרגל בחג הסוכות כל העמים הנשארים אחרי מלחמת גוג ומגוג. לעומת הפתיחות למול הגויים בסוכות, בא שמיני עצרת ליחד את עם ישראל בשמחתו בתורה. ובסוכות עצמו ד' המינים שמקיפים בהם את המזבח ובבית הכנסת את הבימה, הם תהלוכת ניצחון במאבק השמימי בין שרי מעלה אם עם ישראל ישאר עם הנבחר וה' עושה נס שנשאר

מישמעאל (הרמח"ל). ועשרת הדברות נאמרו בשבעים לשון כדי שכל האומות ישמעו אותן ולא היו באים לעולם הנצרות והאסלם. ובחטא העגל, חזר חטא אדם הראשון לעולם, וגם אבדו הכתרים מישראל וחזרו למקומם הקודם, וכמו שמבואר בזוהר; שהעגל היה חציו שור - כנגד עשו, וחציו חמור - כנגד ישמעאל, היינו הנצרות והאסלאם היו כבר יכולים להופיע בעולם, כי אנחנו לא יכולנו לתקן הכל בעצמנו, ולכן אנו היינו בשתי גלויות. הראשונה גלות בבל – היהודים שהם עדות המזרח, היו בגלות תחת ארצות האסלאם. ובני גלות רומי היו בגלות תחת ארצות הנצרות, לתקן אותם וגם כעונש על חטא העגל שהם באו לעולם בגללו. סמך לדבר, הוא השוני שבין לוחות הראשונות לשניות בנושא השבת, בלוחות הראשונות הטעם למצות השבת: "זכור... כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ". ובשניות "שמור... הזכור הטעם למצווה - יציאת מצרים. כי ישנן שתי שבתות; שבת יהודית ושבת אוניברסלית! כאמור בפסיקתא דרב כהנא: "זכור"- לאומות העולם, שמור לישראל! שביתה ממלאכה, היא שייכת רק בישראל, כי הם ממלאים את היום בתוכן, ככתוב: "ושמרו בני ישראל את השבת – לעשות את השבת" שמטרת השבת לעסוק בתורה, ולכן הגוי, שאין לו תורה, הפסקת העבודה לגויים בימי הראשון, מהוה בעיה גדולה לחברה הגויית!, השכרות והופעות בעיות נפשיות ביום זה מהוות את השיא. אבל האמונה בבורא עולם, היא חובת כל אדם, והשבת מעידה על כך. לכן בלוחות הראשונות שהיו לפני החטא, טעם השבת היא הבריאה השייך לכל. אבל הלוחות השניות, שנתנו אחר החטא הן לישראל, ובאו לעולם אחרים שעוסקים באומות.

והנה בחזרתנו לארץ בימינו, חזרה האחריות על העולם במשנה תוקף, ככתוב (הושע א'): "ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל"- ולא ישראל! ולכן גם שם המדינה באנגלית, היא איזרעל ולא ישראל, מלשון זריעה! כאמור פסחים (פ"ז ב') שנקראנו "זרעים" כיוון שפיזורנו בגולה, היה כדי שילמדו מאתנו האומות ויתגיירו כבני נח. והוא כאדם הזורע סאה כדי לקצור כמה כורים. ועתה בשובנו לארץ, מזכירים לנו בשם המדינה שהיא לשון זריעה, את חובתנו לעשות זאת מכאן. לכן הומצא המטוס רק בתקופת שיבתנו לארץ, כדי שיהיה לבני האומות קל לבוא לארץ - ללמוד מחכמי ישראל את תפקידם. וכן הרדיו שהומצא לקראת מלחמת העולם הראשונה, שהייתה מלחמת גוג ומגוג הראשונה. ועוד יותר המחשב

יוסי משיתא ויקום איש צרורות ועשו תשובה גדולה שיצאו מיעקב, ולכן הוא בירך אותו.

וכמו גם אנחנו, בהושענא רבה, מניחים מידינו את ד' המינים, ונוטלים את הערבה לגמור את התפילה עמה לזכות בזכותה, כי במקום שבעלי עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד].

לפי האמור, יתכן שגם מסיבה זו, סובבה ההשגחה את הנהירה בדורנו אחר הערבה עם הבלוב, להודות לבורא על תהליך התשובה שפוקד את דורנו. אולם הנהירה אחר הבלוב, היא מאד לא פשוטה מצד ההלכה - כי החזון איש סובר; שערבה כפופה היא לא כשרה - כי זה לא דרך גידולה.

וערבות עם לבלוב רק הקשורות ללוב עד ראש הערבה לא מתכופות [כנראה, גם זה רמז חשוב לנו, לקרב את הערבות = בעלי התשובה שמערבה לשון שממה, הפכו לערבה מלשון ערב לחיך] ולקשור אותם ללוב הוא התלמיד חכם, וזו גם סיבה לברך על הלוב, ולא לברך על כל המינים יחדיו, וזאת כי הלוב קושר את הכל אליו, ועל ידי שמברכים רק על הלוב, מובנת יותר משמעות מצוות הדי מינים, שהיא לחבר את כל חלקי האומה]

לכן מי שאינו מחליף את הערבה, והיא אינה קשורה כולה ללוב, הוא צריך לחשוש, שהיא אינה דרך גידולה ואי אפשר לצאת בה כי היא רכה ומתקפלת. לא כן ערבה בלי לבלוב, שהיא בתרדמה העץ שלה קשה ואינו מתקפל, לכן מי שאינו מחליף את הערבה שבלוב בכל יום, ודאי שערבה ללא לבלוב היא המהודרת!

נפלאות הבורא

סכה בגימ' 85 ועוד 1 הכולל = 86 כמניין הגימ' של המילה אלוקים וכן של המילה הטבע = 86.

כאשר העולם המערבי החל לצאת מהמאסר שהטילה הכנסייה הנוצרית על רוח האדם הייתה הכרזה אחת שעוררה מאד את רוח האדם ההכרזה הזאת הייתה: "שובו אל הטבע". הכרזה זו חוזרת ותובעת שוב ושוב בעולם העירוני שהוא עיקרו אבן ובטון וברזל, והחיים לפי שעון היממה מתחילה בשעת חצות 12 לפי השעון ולא לפי המציאות הטבעית המשתנה כל הזמן. אפילו הפרחים הם מלכותיים כמו עשב סינטטי או פרים באגרטל תלושים מהצמיחה

אם אין לנו זכות להיות כאלה[אולי זה יסביר מדוע כאשר שלט נשיא מורסי אחר מוברק, שאסר את מכירת הלובים, כאילו אומרת לו נשמתו די בניצחון שהיה בסוכות במלחמת יום כיפור שאז הוטה הכף לטובת עם ישראל]. וזה מהווה איזון לגבי הפתיחות לאומות. ואולי זה ההסבר למה במקדש נטילת לוב נוהג שבעה ימים כי במקדש שמקריבים למען העמים צריך יותר את ההרחקה מהם לבל נתבולל חלילה בהם. נראה שהמילה סכה מרמזת את היחס לעמים: אות הס' הסגורה לגמרי [סוכה בעלת ד' דפנות] כמו ד' המינים המורים על המאבק על קיומו של עם ישראל, האות כ [סוכה בעלת ג' דפנות] מסמלת כבר פתיחת דלת לאלו שיעלו לרגל בחג הסוכות, האות ה' [סוכה שניים ושלישית טפת] היינו לצאת החוצה ולתקן כמו שבעים הפרים שמקריבים עבורם לתקן אותם כמו שנתבאר.

פינת ההלכה

האם הערבה בלי לבלוב היא הערבה היותר מהודרת?

בנערותו של רבנו, לא הקפידו במצוות נטילת ד' המינים על ערבה עם לבלוב, כי ידעו מה היא הערבה הכשרה וטיבה, ידעו כי ענף של ערבה בפריחה הוא בעל לבלוב, ולכן הוא רך מאד ומתכופף מהר. וענף בתרדמה שאין בו לבלוב הוא אינו נקטם חלילה, אלא הוא עדיין מצוי בתרדמה עד שיגיע זמנו לשוב לפרוח והוא קשה יחסית.

בימינו, שאנו מתרחקים יותר ויותר מהטבע, אנו מתוך אי ידיעת הטבע, רצינו לצאת מכל ספק נקטם לקחנו ערבה עם לבלוב.

[אולי יש בדבר רמז, כי הערבה שהיא בלא טעם ובלא ריח, מסמלת את "הבער" או את ה"רע בה", ואולי משום כך צריך ליטול שתי ערבות - לייצג את שני סוגי הערבות החוטא - "רע בה" ואת הבור - "הבער" שניהם אותיות ערבה.

או אולי להפך, לרמז לנו על שני הערבות! שבזכותם זכינו לברכות שבירך יצחק את יעקב, כאמור (מדרש רבה פר' תולדות): יצחק אבינו התלבט אם לברך את יעקב שבא כעשו, כי ראה שהקול קול יעקב אף שהידים ידי עשו! אבל אחר שהריח ריח בגדיו מלשון בוגדים, ראה יצחק ברוח הקודש שנקרא ריח, כמו שגם נאמר על המשיח: שיריח וידון את הנידונים. את שני בעלי התשובה שהיו בתחילה חוטאים גדולים;

הפלא הגדול כיצד המים מגיעים לצמרות העצים נגד חוק כוח הכבידה בגלל חוק הנימיות הקפילריות. וכן הצמיחה תמיד בניגוד לכוח המשיכה תשכיב צמח על הארץ הוא מיד יתכופף ויעלה את המשך צמיחתו כלפי מעלה. הצמח אינו רק מקור המזון העולמי שהופך את החנקן שבאוויר לחלבון ואת הפחמן לסוכרים ועמילנים ואלה הם קיום כל החיים. אלא גם מטהר את האוויר ולכן אנו חיים כי בתהליך הקרוי "פוטוסינתזה" הצמח מפרק מהאוויר מקולקל שאנו פולטים שהוא הופך להיות דו תחמוצת הפחמן. את הפחמן שבו ומנו הוא בונה את תאיו ופירותיו. התהליך נעשה באנרגיה האור עם המים ומחזיר לאוויר העולם חמצן טהור ועל ידי כך יש חיים בעולם, ואחרת כבר החמצן היה נגמר. עובדה זו כשלעצמה מעידה על אחדות הריאה ונוסף לזה שיתוף הפעולה בין החרקים והצמח החרקים ניזונים מצוף הפחים והם מעבירים את האבקה המרה את הצמח דרך הפרחים ורואים בעליל גברי החובות הלבבות בשער הבחינה בו הוא מעיר את האדם להתבונן בבריאה להאיר דרכה את הבורא וחסדו. מצד אחד ריבוי הגיוון מצד שני הנחיצות של שיתוף הפעולה של כל חלקי הבריאה הגיוון נחוץ לבאר לנו את האין סופיות של יכולת הבורא. והתלות ההדדית את אחדותו שהכל מבורא אחד נוצרו. הצמל והחי נבנים מתאים הנוצרים כל הזמן באופן דומה ההפריה של החי ושל הצומח גם מאד דומים כך שהדמיון והתלות הדדית מחייבים להכיר את אחדות הבורא. וכך גם נבין את שירת הבריאה המשבחת ללא הרף את הבורא ונבין את חשיבות של פרק שירה.

אמנם אצל עם ישראל המציאות שונה מאד היהודי קשור בכל חייו לטבע, היממה מתחילה אחר שקיעת החמה בצאת הכוכבים, זמן התפילה עם זריחת השמש. השבת מנתקת אותו מהכשירים חייב ללכת ברגל, מנותק מהטלפון והמחשב, והוא הזמן לחשוב על הבריאה עם ההכרזה שמכריזים בתפילה "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם... כי בו שבת אלוקים מכל מלאכתו אשר עשה.

יותר מכל בא חג הסוכות לומר צא מדירת קבע שבמקרה של דורנו היא גם קריאה צא מהבית המלאכותי והיכנס לדירת עראי האוהל אשר בשדה וראה נפלאות הבורא.

אמנם בימינו גם הסוכה איבדה הרבה מהטבעיות שלה הסכך לנצח אמנם נעשה מחומר טבעי בלבד אך הוא חסר את הניחוח של עלים הטרניים בזמן חז"ל הקישוטים היו פירות טריים, עוד בעבר הלוא רחוק שבעת המינים לא היו גיזורי נייר או תמונות יפות אלא פירות ממש. בכל זאת נשאר לנו דבר טבעי ממש אם כי גם הוא קטוע ואלה ד' המינים השוכנים בדוכני המוכרים, אבל חסרים את היציאה לפרדסים לקטוף אותם הכל מסודר וארוז אמנם הערבה נשארה לפליטה מסויימת שגדלה בהרבה חצרות. ראה פינת ההלכה ואולי הדברים שם יבארו את סוד הערבה שנשארה לפליט יותר משאר המינים.

ד' המינים הגדלים על מים מעוררים לחשוב על הגידול שהוא דבר נפלא כמו שכתוב בזוהר אין לך עשב שאין לו ממונה המכה אותו ואומר לו גדל.

על המדף

ספר שיח השדה שבו ליקט רבנו דברים המעידים על נפלאות הבורא בחלק הצומח בבריאה באופן שזה יעזור לנו להעריך צמיחת כל עלה וכמו שהצדיק ר' אריה לוי זצ"ל כתב ביומנו על הנזיפה שקיבל על שקטף עלה, ללא צורך מיוחד. וכיר את המשמעות של שיחת דקלים לאור גילויי המדע על הקשר של הצמח לאדם הסובב אותו. ונבין את הרוחניות שבצמח, שבעונות ידעו אותה עובדי האילנים ועשו מהאילנות אשרה שזכר לה הוא עץ האשוח שהגויים מקשטים בו את החגא שלהם.

ובנוסף חוברת מהפכת התשובה של דורנו מבארת את הסיבות לתהליך התשובה שברוך השם פקד את דורנו כמו שהובטח (דברים ל'): "ומל' את לבבך ואת לבב זרעך" ומתעכבת במיוחד על תחנות של מאורעות שהשפיעו במיוחד: מלחמת ששת הימים שפיעה מאד על יהודי הגולה, והביאה ליסוד ישיבות לבעלי תשובה בני חוץ לארץ, היינו מוסדות שכל הלומדים שם היו בלא רקע דתי קודם. ומלחמת יום כיפור הביאה ליסוד ישיבות כאלה לישראלים. וכן מה השפיעה מלחמת המפרץ].

הודעה לציבור שוחרי התורה

לאור הביקוש הרב של הגליון לאזורי הארץ, נדרשים אנו להדפיס את הגליון לעיתים דחופים, ובכמות גדולה יותר, וידוע הדבר שאין הקומץ משביע את הארי, אין הבור מתמלא מחוליתו והדברים ידועים שהדבר מצריך ממון רב וטירחא רבה אי לכך ובהתאם לזאת אנו מבקשים מציבור הקוראים להשתתף בהוצאות הגליון.

ניתן להקדיש את הגליון לע"נ רפואה וכו'... לתרומות והקדשות ניתן להתקשר: 058-3258278.

לקבלת העלון במייל לתרומות ותגובות: אש"ל - איגוד שומעי לקחו של רבינו: eeguds@gmail.com

לקבל את העלון במייל לפנות לטל': 02-9975212.